

Bulvární komedie, aneb čemu se smát...

Bulvární komedie je žánr oblíbený pro svou jednoduchost, dobrý konec, lehké šimravé napětí (nevěry, sexuální úchytky a tabuizovaná témata) a spoustu čekaných přesto vtipných situací (podezření z nevěry, schovávání milenců atd.). Nesmíme zapomenout zmínit záměnu totožnosti a spousty dveří a únikových východů. Tento žánr byl vytvořen mimo jiné jako reakce na přesycenost vážnými tématy, krizi návštěvnosti divadel. Úkolem těchto her bylo nalákat do divadla co největší množství diváků, kteří hledali zábavu. A tak divadla uváděla atraktivní tituly pro co nejširší publikum, které zajistily dobrou existenci divadlu. Tento princip uvádění bulvárních komedií je stejný i dnes. Nalákat co největší množství diváků do divadla.

Bulvární komedie je žánr, u kterého již dle názvu člověk očekává, že se bude dobře bavit a smát se... Co když ale neví, čemu se smát? Je to jeho vina nebo vina tvůrců? A skutečně jde autorovi hry jenom o pobavení diváků?

Lidé rádi chodí do divadla na oddechovější témata her. Chtějí se především bavit. Otázka je, co je oním klíčem k zábavě. Smích, teatrální kousky herců, text, obsah hry, režisérské pojetí nebo toto vše? Stává se však, že při představení se všichni kolem nás „válejí smíchy“, jen mi svojí patrně příliš „sucharskou“ intelektuální povahou jsme nepochopili, čemu se máme smát. Na to existuje řešení - přidávat k programu návod „čemu a kdy se začít smát“.

Každá kultura má svůj typ humoru. Z toho vychází i výběr komičnosti situací, humoru a pointy celé hry. Pointa u francouzských bulvárních komedií spočívá ve vysmívání se především všem obyvatelům žijícím mimo Paříž čili „venkovanům“, kteří jsou pro Pařížany hlupáci. A naopak Pařížané jsou představováni jako nadutí maloměšťáci, např. ve hrách G. Feydeau: Brouk v hlavě, F. Veber: Blbec k večeři.

Dalším zajímavým sociálním prostředím jsou bulvární komedie anglické vycházející hlavně ze záměny postav, znovu nalezení dětí a jiných, např. O. Wilde: Jak je důležité mítí Filipa, B. Thomas: Charlieho teta.

Text sám o osobě skrývá v originálním znění často komické obraty, které jsou obtížně přeložitelné, někdy i porozumitelné v jiném jazykovém a kulturním

prostředí. A tak když se tyto hry přeloží, respektive převedou do jiného jazyka a tím i kulturního prostředí necitlivě, vznikne paskvil, který zničí původní záměr autora.

Co ale dělat, pokud je text staršího data a vtipy v něm již nejsou pro dnešního diváka vtipné? Zde se nabízí modernizace textu, která však od dramaturga, režiséra i herců vyžaduje nadměrnou citlivost k danému tématu.

V takovém případě režisér může herce donutit k přehnanému karikování, řvaní, pobíhání „jak fretka“. Ve snaze „nakrmit“ touto hrou co nejvíce nejružnějších diváků, volí tvůrce tu nejjednodušší možnost „potravy“. Tu, kterou stráví všichni včetně těch, co mají v oblibě hlavně lehčí žánry. Budou šťastní, když uvidí efektně udělanou scénu ideálně z prostředí, které znají.

Pokud je polonahá herečka, herec schován do postele, gauče, sprchy, za kaktus vzniká další možnost propadnout záchvatu smíchu. Když herec pobíhá po scéně bezradně od manželky k milence, to je přeci taky tak vtipné...

Pokud se při těchto situacích neváháte smíchy, ale je vám spíše trapně za herce a litujete je, že musí čtyřicetkrát přebíhat scénu, nevybrali jste si odpovídající divadelní představení. Pokud se nesmějete vulgárním hláškám ani ječící herečce, která vypadá, že se za chvíli udusí, pak je pro vás jediná rada – utečte! Patrně nepatříte do skupiny lidí, kteří od divadla očekávají tuto „lidovou zábavu“.

V případě komičnosti textu je pro takového diváka důležité, aby obsahoval vulgarismy, které jsou „přeci vždycky tak vtipné“. Takový divák vnímá pouze slova, nikoli smysl celého textu. Nevnímá, že někdo na scéně nějakým způsobem jedná, že postava se vyvíjí. To diváka bulvárních komedií ve většině případů nezajímá. Často si toho ani nevšimne. Pokud si všimne, že na scéně je jakási úniková cesta v podobě několika dveří, je na dobré cestě k pochopení žánru bulvární komedie.

Rozhodně však nelze říci, že všechny bulvární komedie jsou ztvárněny tímto způsobem, ale toto je ten nejjednodušší způsob pro tvůrce, jak je možné vyhovět vkusu většiny diváků.

Dle mého názoru se dá téměř v každé bulvární komedii nalézt krom vtipného textu i „poselství“ autora. Bohužel málokterý divák toto poselství pod nánosem

komična hledá. Někdy překladatel, jindy režisér či dramaturg tuto pointu odstraní nebo nerespektuje.

Zajímavým počinem na české divadelní scéně je inscenace bulvární komedie J. Ortona „Klíčovou dírkou“ v režijním pojetí M. Čičváka v Činoherním klubu v Praze.

Podle mne se jedná o dobré řemeslné zvládnutí žánru bulvární komedie. Samozřejmostí jsou i zde útky, záměny postav, zvrhlé úchylky ministerského úředníka, ztracené a znovunalezené děti. Na scéně je jen maxi pohovka, která slouží nejen ke schovávání milenek a schovávajících se lift boyů. Místo jedněch dveří je zde použit žebřík, po kterém se dá vyšplhat a zůstat tak snad nad věcmi, které se dějí dole. Použití vulgarismů je minimální.

Toto vše je velmi dobře zpracováno s ohledem na dotyčný žánr. Celek hry vyznívá vtipně a nikoho neuráží kromě těch, kteří by se snad mohli identifikovat s některou z postav.

Režisér zároveň použil zcizovací efekty, čímž navrací diváka z bulvární komedie do reality.

Cílem J. Ortona nebylo pobavit diváka, ale především nastavit zrcadlo soudobé společnosti druhé poloviny 60. let ve Velké Británii. M. Čičvákovi se zdařilo tuto pointu zachovat a převést i do současné české problematiky.

Napsala: K. Pösingerová

V Praze dne 13. 4. 2015